

zullen hebben.

BANDA

Voor een uitleg waarom het bestuur op Banda de verkoop van rijst enige tijd heeft stil gelegd wordt verwezen naar het antwoord in de marge van het extract uit de generale missive uit Nederland van 24 september 1761, dat bij de brief uit Banda van 30 mei 1764 was gevoegd. Ook wordt naar de generale missive van eind december 1764 verwezen [fol. 15] voor de uitslag van het onderzoek naar het gedrag van de tweede gecommiteerde De Leeuw op zijn tocht naar de Zuidwestereilanden. Daarbij is ook bericht dat hij intussen is overleden. In de generale missive van 20 oktober 1765 is uitgelegd waarom de in-en-uitgaande rechten op Banda niet verpacht werden. Omdat Heren XVII zeiden geen genoeg te kunnen nemen met de uitleg van de scheepsleiding van de Leiden waarom er in 1763 in plaats van 300 maar 250 last rijst naar Banda was vervoerd, rapporteert men dat er met het toegestane verlies voor de scheepsleiding volgens de factuur 72.418 pond wordt verantwoord. De afschrijving op 250 last bedraagt lb 25.500, want de lasten voor de schipper, opperstuurman, onderstuurman, twee derdewaaks [fol. 16] en de oppermeester bedragen 27 last, of lb 81.000, of lb 3000 ieder, wat met het percentage aan afschrijving op lb 106.500 uitkomt. Dit betekent dat er voor particulieren 106.500 lb minus de 72.418 lb die in de factuur is genoemd, dus 34.082 lb minder beschikbaar is geweest. Dit is exclusief de lasten voor de schout-bij-nacht, de commandeur en vice-commandeur. Daarom concludeert men dat er niets onredelijks is geschied. Hoewel de Leiden 50 last minder rijst dan was bepaald heeft vervoerd, nam ze 7 last tarwe en katjang, 32 pakken textiel, 6 vaten spijkers, 9 kastjes met wapenkamergoederen, 11 vaten vlees, spek en boter, 2 kistjes met wijn, 30 vaten bier, 10.000 pond zout mee en diverse uitrustingsstukken, bouwmaterialen en kleinigheden. Dit blijkt uit de bijgevoegde korte factuur. Bij de planning van de belading van schepen wordt uitgegaan van het maximum. [fol. 17] Daarbij wordt meer op de zwaarte dan op de omvang gelet, zodat deze niet precies kan worden vastgesteld maar makkelijk te hoog kan uitvallen. Dit is volgens de brief uit Semarang van 20 februari 1766 nog eens gebleken toen met de Giessenburg en Standvastigheid 134 kojang rijst minder dan vastgesteld naar Banda kon worden meegenomen. De scheepsleiding schreef dit in een beëdigde verklaring toe aan het volume van het meegegeven houtwerk. Daar te Batavia niet is na te gaan hoe gedurende vijf tot acht jaar het textiel in de pakhuizen met een winst van 50 % is afgezet, zal er conform de wens van Heren XVII zo snel mogelijk uitleg gevraagd worden. Er waren daarmee geen bijzondere dingen gebeurd [fol. 18] en de belangen van de Compagnie werden goed behartigd. Onder het vorige bestuur was dat wel anders.

TERNATE

Met de opdracht aan de resident te Gorontalo om de Boulontiose goudmijnen te onderzoeken is niet meer bedoeld dan vast te stellen wat er voor een constante productie nodig is en niet om daarnaar voor rekening van de Compagnie te gaan graven. Hoe gunstig het rapport ook mag uitvallen, er zal niet tot delving overgegaan worden.)

Den ongelukkigen uitslag der in 1762 ondernomene expeditie naar de Papouische eylanden ons niet minder dan U Wel Edele Hoogachtbare leed gedaan hebbende, is het met temeer genoeg dat wij tot wegneming der bedugting dat de Engelschen om dien oort iets zouden ondernomen hebben, thans hoogstdezelfen kunnen melden dat men niet verneemd, dat die natie zich elders in de nabuurschap van de Groote Oost zoekt te etablisseeren, maar wel dat ze zelfs Sullok verlaten hebben. Dat echter de waakzaamheid het groote object onzer betragtinge blijft en de zorg voor 's Compagnies belangen in dit voorname point.

Fol. 18v-19r.

(Men vertrouwt erop dat Heren XVII hiervan verzekerd zullen zijn door de geheime resolutie van 20 juni 1766. Uit de geheime brieven uit Makassar van 1 mei 1765 en 28 mei